

SAJTÓÉRTEKEZLET

1972

KÉRVÉNY

Alulírott, ideiglenes
lakos a XX.
század negyedik, ötödik,
hatodik s hetedik emeletén,
alulírott, vagyona: még 30–40 év,
kamatok: infarktus, vélt véletlen, ki tudná,
vagy szándék, elborult; alulírott,
egyelőre bejelentve, ott, ahol
köröztetni fogja előbb-utóbb
Elmulás (őfelsége), és lefoglalja majd
ingó verssorait,
alulírott, külföldi bolygókon honos
rokonait tudakozván,
alulírott, született júliusban, elkárhozott
mind a négy évszakban,
alulírott, még mindig félúton
(és félúton tán mindörökké),
alulírott, szolgálatos
a tájon, ahol tinta tóban
béka hangol, sós sötétség susterog,
csillagokat csördítenek láthatatlan
ostorok,
alulírott, ki szólott nagy-kiáltván:
“Hiszek, Uram! Légy segítségül
az én hitelenségemnek!” –,
alulírott, megutálván
a föltámadás szadizmusát,
alulírott, a XX. század hetedik
s a VII. század huszadik emeletén egyszerre,
ideiglenesen;
alulírott, kinek fejére láthatatlan
csillagokról hull látható ezüst-korom,
alulírott, éjjeliőr egy
tört-ezüst-koron, amely majd
beolvasztódik alulírotttal együtt;
alulírott, aki nem írt alá
szerződést se a régvoltakra,
se a sose-leszre
(vagy volna valami
“Gentlemen’s Agreement”, amelyről
az érdekeltek se tudnak?)

jól vagyunk eleresztve!);
alulírott, álomba lassúdó rettenettel,
nem tudván, mennyire kelendő
portéka a jövő, alulírott,
alulírott, ideiglenes,
ideiglenes mindörökké,
meghallgatván a végítélet
trombitáját (Honegger-dallam volt talán),
alulírott, rovásán több millió
halállal, születéssel, átmenettel,
alulírott, átmenet remény s rettenet közt,
alulírott, ideiglenes,
ideiglenes, mindörökké,
alulírott, a hetedik,
a huszadik, az ezredik,
milliomodik halál
és millió-egy születés
súlya alatt, alulírott, alulírott.

KIBEN MAGA LELKIHEZ SZÓL

Óh, előrefutós meg visszatérős
lelkem, drága kis ebescském, be félős,
hogy nyomod ottveszik...

(Babits)

Igen, ottvéssz valahol, ott.

Nem lötytyedt, híg vasárnapot,
szentfazekak és szentpapok
örömét hizlalandó –
az istenségből oly kevés
szorult beléd, mint tyúkba ész,
s akár a test, akivel élsz:
gyarló vagy és halandó.

Szó, lélekül, kijő a számon.
Van kinek és van hova szánnom.
S magam ha néha szánom,
nem vigaszért – csak szólni néktek,
hogy a gyertyák körömig égtek –

mondjunk reá sietve áment,
s ne lássuk, hogy az élet ráment!

Igen, ottvéssz valahol, ott.

Hiszen két félbe a napot:
élő nappalba és halott
éjbe metszvéen
– hiába idézlek betűkbe
(ringyó világnak cafrika tükre!),
ó, “drága kis ebecském” –:
éjhosszankint áldozatod
cserbenhagyni próbálgatod,
így vívódunk egymásba zárva,
hogy mindkettőnk kettősen árva,
holtig nyöghetjük, de az ára
meg sose térül, tudod-e!
Lehelj e vigasztalan betűkre
(ringyó világnak cafrika tükre) –
lelkem, halál kurvája, te!

AZ ÜNNEP

Éjszaka kezdődik az ünnep,
éjszaka, hogy látni lehessen a napkeltét,
hogy látni kelljen az ünnepi nap keletét,
ha a hajnal, az úgynevezett rózsaujjú,
rózsaujjával beint, beinti
kétezer, tízezer, ötvenezer, tudom is én, hány
év álmaid; az lesz a napkelte! menetrend-
szerűen fölébred az emberiség,
menetrend szerint ásít, krárog, vécére megy,
köpköd, szoktatja magát az időhöz,
egyszóval ébredszik az emberiség,
főfájósan az ünnep előtti, sokezeréves
hajszától, főfájósan az ünnep
ígéreteitől, főfájósan a részeg
háborúktól, a ráktól, a luesztól,
ábécétől és tébécétől, egyszóval minden
találmánytól, melyet az emberiség szerzett

mint emberiséghez méltatlant,
éjszaka kezdődik, mondom, csak azért,
hogy értelme legyen az ígének:
legyen világosság,
éjszaka kezdődik, hogy véget érjen az éjszaka,
legyen világosság valóban,
mert szeretjük a világosságot, ha van,
szeretjük látni, szeretünk látni,
egy szóval: szeretünk.
Így kezdődik az ünnep,
a mindig-eljövendő, a sose-lesz.
Járni fognak az éjjeli buszok,
járni fognak: irány a hajnal,
mely rózsaujjal hajnali
buszokká inti be őket;
menetrend-szerűen
kimaradnak a világháborúk,
menetrend-szerűen kitaláljuk,
mit kezdjünk magunkkal,
mívesnap ünnepünkkel, földült
múltunkkal; jövőnkkel, hogy föl ne düljünk,
mint tettük, barbárok – adjátok, egek,
hogy tudjuk még a módját: ünnepelni!
Ó, fölvirrad az ünnep,
fölvirrad, s nem tudunk
mit kezdeni vele:
fölvirrad s le nem áldozik
– mit tegyünk, halálhoz-szokottak? –,
fölvirrad, s vágyaink
elsorvadnak – mik vagyunk nélkülük?
agytekervényeinkre rátapos
a múlás, hiába akarnánk
múlhatatlanul ünnepelni –
nincs múlhatatlanság,
nincs más, csak kutyaszorító,
fából vaskarika:
az ünnep, amely *egyszer* lesz még a világon,
s amely után
ünnep-várás lesz még, ezerszer, milliósor,
ünnepi délutánunkba
beleszól a fáradtság; megkopik
az ünnepi *szeretünk*, – játszadozunk

(hány ezer éve?) az ünnep
fogalmával, a megelégedés
szentségével, a lustító
harmóniával; hát mit fogunk
megtudni magunkról, amíg nem tudunk,
nem tudunk, nem tudunk ünnepelni?!

FÖLJELENTÉS

Tisztelt Ügyészség!

Szemtanúja voltam,
hogy az illető megszületett,
felnőtt lelkiismeretesen,
elveyült, kivált, mint írva vagyon,
igyekezett feledni a következő
nemzedékek cinkosát, a halált,
az ismétlődő évszakok
próbáit derekasan kiállta
ismételten; szeretett,
hogy szerettség, hitt, hogy higyjenek benne,
dolgozott, hogy észrevegyék, ha hiányzik,
s csak olyankor hazudott, ha a remény
a láthatár alá bukott – –

Tisztelt Ügyészség, ő nem volt hibás!
saját teste pártolt át a külvilághoz,
és a világ, a világ, a világ
rútul elbánt vele és aztán
cserbenhagyta áldozatát.

VALAMIKOR

Valamikor hogy tudtam én muzsikálni!
Hogy tudtam muzsikálni én valamikor!
Muzsikálni hogy tudtam valamikor én!

Valamikor az isteni
hajdankorban, az itteni
dombok karéján;

elrévedtem az átható
levegőben a látható
magasban cikcakk fecskén, héján,
felhőn és nyíl sason
s alatt a nyárfasor
öblén a hallgatag
parton a halk patak
ölén az évek és
érzés, emlékezés
csúcán az önfeledt
múlt és jövő felett,
a lélek éje és
elfáradt érverés,
felhők mögé sodort,
kóborló, röpke hold
és tünde délibáb
között – – és így tovább.

Muzsikálni hogy tudtam valamikor én!
Hogy tudtam muzsikálni én valamikor!
Valamikor hogy tudtam én muzsikálni!

1. Befejezés:

Hova tűnt el a hajdani dallam?
Tovaszállt egy hajnali dalban.

2. Befejezés:

Elhallgatok. Ti játsszatok.
Én majd őrzöm a látszatot.

PLÁNÉTA

Ön szerencsés lélek,
mert megszületett,
mert férfi,
mert nő,
mert szőke,
mert szőghajú,

mert hollófekete,
őrizkedjék a vércukortól,
és tartsa be a törvényes sebességet
idegeinek elnyűvésében,
és élni fog
kora legvégső határáig,
sőt azelőtt is.
Három lejt kapok.

A TÜCSÖK ÉS A HANGYA

A tücsök egész nyáron át
fölolvasó körútra járt.
Hallgatta harcos énekét
s tapsolt neki a hangyanép,
hisz elmondotta akkurát,
hogy fejlődünk, de akkorát! –,
s hogy dalos ő,
és ifjak-vének
lelkében van visszhangja
ének-
ének,
s e visszhangnak őbenne van
visszhangja –
így él testvérként a tücsök
s a hangya.

Aztán a nyár tovasuhant
– tán dokumentálódni ment –,
és hótól fehérlett a hant,
s nem visszhangzott daltól a csend,
s tücskünk csücsült
a blokk-lyuk padlatán,
s várta a jótévőt,
ki enni adna tán,
és künn három műszakban
havazott,
s epedte ő a
tavaszot.

Epedett hát, és ezalatt
összegondolt tücsköt-bogarat,
és megvallotta tücsökül:
nem kenyere a gyomorúr,
s hogy itt valamit tenni kell,
mivelhogy enni kell,
s mivelhogy néki ennie
közérdek –
megvan! – fejet föl, mellet ki, hasat be,
és nem hajtani térdet!

S egy befagyott ér mentibe
a főhangyához ment, ime.

Ám alighogy beért a lába
a főhangyai előszobába,
elébe állt a főhangyai titkok öre,
és kérdé tőle: –

– Kicsoda ön?

– Tücsök vagyok, a hangyák dalos
tücske!

Hírem-nevem
és társadalmi szerepem
nem éri tüske!

S a titkár kérdé:
– Mit akar?

S mivelhogy intézményünk nem afféle
só- vagy hangyasav-hivatal,
hozzon be előbb minden szükséges
aktát!

És ezzel tücskünket kirakták.

És elloholt az istenadta,
s hogy megszerződött minden akta,
hol meg volt írva: himleje
volt-é, s nő-é vagy hím neje,
s a szomszéd szűnyogra nem orrol,
s mi a véleménye
a Nagy Francia Revolúcióról,
és kijelenti-e kemény
szóval, hogy nem
tücsökevény,

s a dalolásra mi vitte rá,
etceterá, etceterá –
mondom, hogy mindez szépen
ott szunnyadott belső zsebében,
a befagyott ér mentibe
a főhangyához visszament, ime.

S a főhangya fogadta végre,
s ő előadta, hogy mivégre,
miért, mivel, hogyan, gyanánt,
s kérvényezett napi ötszáz gramm
hangya-banánt.

– Mert az én munkám alkotó,
nem ilyen-olyan munka!
bennem érik dallá a szó,
hogy ismerjünk magunkra! –
mondá, s elhallgatott.

És a főhangya vette át a szót:
– Kétségtelen, az ön éneke kell!
Ön azért dalos, mert ön énekel,
s ön azért énekel, mert ön dalos,
ön egy lelki műbútor-asztalos,
s működik a felül-
építményen belül,
egyszóval: tükröz,
hozzáadja a valóságot a betűkhöz.
Mint látja, én önt meg próbálok
érteni – nos, kérvényét approbálok.

S a befagyott ér mentibe
a tücsök hazament, ime,
és ült szobája padlatán,
és gyújtott dalra dal után,
és elmondotta, hogy a hangya-
életeknek ő a visszhangja,
és visszhang-dalai a lelkek
kuckóiban visszhangra lelnek,
visszhangoktól visszhangos a világ,
s az ő szavától hevül át
minden, ami hevülni képes,

mert ő szerfölet tehetséges.

A MENYASSZONY

Szép szeme van, sirással is megáldva;
medencéje: ígéret
legalább fél focicsapatra;
jön, jön – ó, hisz megtagadnám
érte tagadó-magamat,
megtagadnám, ha meg tudná tagadni
értem, amit még tagadni lehet
e tagadhatatlan világban,
hol nincs hitele már a tagadásnak,
csak ha valamiért,
és nem valami *ellen*;
valamit adjatok,
valamit, valakit –:
jön, sírás-áldotta szemmel,
kövült mosollyal, sűrű
csillagokat könnyezve egeimre,
hóvirágot lépve kékülő
egeim alá, hajnalkát, hajnalt;
ó, megszeretném
érte magam, csak hogy szerethetőt
találjak e világban, ne bolyongjak
magamnak is szerethetetlenül
– újjászületni öngyilkos ölelésben,
újjászülni, öngyilkosok, magunkat –;
jön, téli felleg alatt, lombhullató
bánat képében, feje körül
szédül az ég, szemébe szédült az ég,
könnyezik szédültében, szédültömben;
jön, szeretni, tagadni, szeretni a tagadót
(csupasz a föld előtte, hogy jövetelének
értelmet adjon – – mennyi bűn
az eljövendőért! légy átkozott,
eljövendő, kinek nevében
– *addig is* – csupasz a föld!), – jön,
sirással megáldva,
csontig verve reménnyel, félsszel velőig,
domború, boltozatos,
szélnek feszülő ígérekkel,
menyasszonyunk, miasszonyunk,
rűfkénk, cafkánk, liliomunk,

kivel csak annyit tehetünk,
hogy magunk *alá* gyűrjük,
mert *legyűrhetetlen*.

AZ KESERGŐ TENGERRÜL

Kéretlen kapván az egetől
s ajándékozván sok keservet,
a víz, a nagyvíz fátylat öltött
és lilán, gyász-lilán kesergett,

a holdas éjig fölkiáltott,
a lassú éjben kínban égve,
szétszórta végtelen magányát,
végig a végtelen vidékre;

borotva-csupasz parton ültem,
néztem, hogy jó a lomha gálya,
Vitéznek a Lillája rajta
és Bálint báró Céliája.

UTÓHANG

Tán *nemet* vettek és *igent* arattok.
Kisebzett és fázik a meztelen föld:
siessetek! hogy új búza borítsa,
mielőtt az esztendő megöregszik.

(Babits)

Hontalan fények közt otthonos lélek:
mindentől, ami volt, mindentől félek.

Könnyező-csillag-szem-bárány a késtől:
félek a sajgó megismeréstől.

Akad-e, akad-e valaki még?
Számban gyöngyöznek keserű igék.

Csillagok pislognak kialvatlanul.
A fény, a fény remegni tanul.

Mennykő igazságok között vacogva
világom szétszakad darabokra.

Akár a nap az esttől,
elválik test a testtől
és el a kéz a vágtyól,
férfi és nő az ágytól,
az akarat a szótól,
el a cukor a sótól,
pokol a magas égtől,
befejezés a végtől,
a kezdet a nyitástól,
sírás a csitítástól,
az eszmény a valótól,
élő a meghalótól,
halott az élve-holttól,
és ama zsák a folttól,
fölrúgva talmi törvényt,
ami volt, meg se történt,
s ami lesz mindhalálíg,
még ma halálra válik,
a szólott szó is szótlán,
a való is valótlan,
a létező is létlen,
a vétkező is vétlen,
az ártatlan is ártó,
a föld égre kiáltó,
és tettető a tettes,
és kedvetlen a kedves,
és a kegyes kegyetlen,
az összesség egyetlen,
több a kevés a soknál,
és több a csönd a szóknál,
és csupa seb vagyok már,
s már nem szól senki értem,
s én nem értem. Nem értem.

Magamat világgá kiáltván,
állok kéretlenül a vártán.

Éget a szó, éget, eléget.
Adjatok, adjatok oltó igéket.

Romlandó húsom végét a rögben:
hinnem az Útban, az örökben.

Az Útban, mely veszni nem ereszt, és
amely örökös újrakezdés.

(Elmondhassam, hogy megcsalattam:
nemet vetvén, igent arattam.)

BEETHOVEN

Egy süket kornak muzsikál egy süket ember –
kétszáz évre elhallhatóan.

Emberek, ha akad köztetek,
ki meghallja süket korok muzsikáját,
– viaszt a fületekbe, mint Odüsszeusznak!
bizony, ez már feltétlen reflex nálatok;
mint a hajós amaz árbochoz: álltok korotokhoz kötözve,
mert, jaj, mi lenne a világból,
m i v é l e n n e a v i l á g , h a m e g j ó s o l n i m e r n ő k !

Zenét hallgatok, kétszáz évre visszamenően.

Hallgatok jóslatokat.

És jaj, százszor jaj: már jóval születésem előtt megjósolták a múltam!

* * *

A hangversenyterem kitágult.

Mindig elárvulunk egy kicsit, ha növekszik a tér.

Beethoven karnagy úr, hát nem hallja, hogy *mást* fúj az emberiség?!

A karnagy urat figyelmeztetik,
s lelép, *pedig nem volna szabad elhinnie!*

Semmi. Most csöndben s hétköznapien
s egymásnak őszinte hittel hazudván
egybegyűl mindenki, akit
a süket muzsikus hallani tanít.

MEŠTROVIĆ :JÓB

Egy csont-bőr, vén zsidó üvölt föl
egekre a szemétdomb földről,
az Úristen kedve szerint
bánt s bánt el vele: néha mint
jó atya vagy csibész kölyök:
ahogyan éppen kedve jött.
Egy csont-bőr, vén zsidó üvölt föl
az égre a szemétdomb földről:
– Csupaszb, szegény, árva maradtam,
hogy el ne veszítsd miattam
a fogadást, Uram, s a Sátán
elzöldüljön hűségem láttán;
mit csak szeszélyed elkívánt:
hét fiat és három leányt,
barmot, birkát, öszvért, tevét,
mindent leraktam teeled,
nekem mindez: levegő, semmi,
– csak méltóztass koldussá tenni,
testem lakja százsámra fűreg,
zabáljanak szorgos fekélyek,
ez Tenéked mind jobb a jobbnál,
s majd szólsz a végén: – Jól van, Jób, már
elég volt, nincs megbízhatóbb,
mint az Isten szolgálja, Jób,
szétszéledt, elhullott a nyája,
szemétrakás a háza tája,
a szegénység beköltözött
hozzája, koldusok között
legkoldusabbá téve – – szolgám,
most hát fordítsunk Jóbnak dolgán,
kit elvesztett az Úr miatt:
kap három lányt és hét fiat,
dús aratást, csordányi barmot,
hosszú életet és hatalmat.

És szóla Jób: – Uram, örülnöd
lehetett, de nem eltörülnöd
azt, mi volt. Ha ki szenvedett,
hogy semmi volt? – az nem lehet!
Mit számít, hogy, imádva Téged,
megérhetek négy nemzedéket,
és kegyelmedet tudva tudván,

nem kell tengődnöm ganén, dudván,
de bármint tisztelnék s szeretnek
az emberek: nem, nem parancsolsz,
nem, nem, nem az emlékezetnek!
Álmatlanságok éjszakáin
emlékeznek majd unokáim,
s az iszonyat lázában égve
föl- s fölüvöltének az égre!

BARTÓK AMERIKÁBAN

Milyen széles az Óceán
annak, ki hazagondol –
s rossz hír számára mily rövid az út.
S százszor jajabb annak, ki már-már gondolkodni se tud
a gondtól.
Jaj neked, hús-vér idegen! –:
szerves gép itt az ember – –
    próbáld szeretni – hisz mégis az a dolgod –
    nem kilóra mért szerelemmel.

Hova vetemedtél
hova vetemedtél
szivárvány havasról
szivárvány havasról
tűzre te vettettél
hamuvá vedlettél
mint jó Rádúj Péter
szème mēnyecskéje
románul Marinka
magyarul Margitka
ifjú Rádúj Péter
szème mēnyecskéje
románul Marinka
magyarul Margitka

Jaj istenem a világ
kinek szoros kinek tág
jaj de szoros a világ
csontig hatol velőt vág
hogy kitágul a világ
ha egyszer jobb időt lát.

Dolgos állat az ember,
így bírja ki magát,
lesz még célszerű is
az agyontervezett világ,
mindennek oka s célja
s valami haszna van,
a jövő alaprajza
az arc ráncaiban,
emez már föld alá nő,
amaz csillagokig – –
– Komponálni? lehet még?
de hát az ember dolgozik.

Körösfői lányok,
mármárosi románok,
sátron sívó arabok,
kunyhón tengő törökök:
hogyan a nóta régi
s hogy mindig új: így örök –
egy nyelven szól az mind,
magyarul, románul,
s ki más értené, ha
nem Bartók tanár úr?!

“Gyöngyeiteket ne hányjátok a disznók elé, hogy
meg ne tapossák lábaikkal, és fordulván, meg ne
szagassanak titeket”

– (Máté: 7 : 6)

Estélyiben-frakkban
Urak-Hölgyek, hölgyek-urak,
zongoraszónál szebb
zongorafödélén a lakk,

gyémántbolygók keringenek,
csiribirivalcer –
– pucér füleknek szól,
veszett ez a hangszer!

Kicsi ember, tudsz-e
szépeket hazudni,
szép álságot hinni?

Van-e erőd: utolsóig
minden poharat kiinni?

Kin veszed meg végül,
hogymég nem alhatol?
Ten bűnöd az is, ha
megszaggattatol.

Fáj az otthon, ki megtagadott.
Fáj az otthon, a megtagadott.
Halál elől meghalásba menekül, aki él –
út-e az út, mely nincsen?
Kevés helye az életnek ott, hol túl sok a vér,
kevés helye az embereknek, hol túl sok az isten.

Akit sorsa meg akar tartani:
sírigan-reményben ég el.
Akit sorsa el akar veszteni:
megveri tehetetlenséggel.

Gond a pénz is, míg szabadságot ad,
gond a csönd is, ha nincs.
Hogymindent megértesz, ne áltasd magad,
a lélek végül rádpirít:
hisz nem olyannak ismer, ki az alázatra is ráér
körömfeketényi szabadságért.

Mert a lélek, a lélek, a lélek
már semmiségnek örülni sem áttal –
ó, boldogság az is,
ha Mount Vernonben barátságot kötsz egy cicával.

Marinka, Margitka,
hamvasság hamvvedre,
ajkadból rózsasző, nő,
rög tapos kezre,
jó Rádúj Péternek
szőme-szép-mőnyecske,
Marinka, Margitka,
hamvasság hamvvedre.

Távol a gyűlölet, a szeretet is távol –
akad-e, ki a *sohatöbbéig* kísér a
West Side Hospitalból?
Egy fájdalom sem mérhető mással –
megértik-e, mennyire megérte
kimondani az óriás keserűséget úgy,
hogy a legtörpébb is értse?!

Jaj istenem a világ
kinek szoros kinek tág
jaj be szoros a világ
csontig hatol velőt vág
hogy kitágul a világ
ha egyszer jobb időt lát.

Fából faragott fájdalom,
köbe kalapált gyűlölet,
alleqro-barbaro-jelen,
polifón álom, ó, jövő,
rezdülj végig,
a megismeréstől a fölismerésig,
a céltudatos húrokon!

Rezdülj végig,
a végestől a végtelenségig,
tudatos, ésszerű varázs –:

mert csak az igaz, ami végtelen,
minden véges: megalkuvás.

Tűz-víz-föld-ég
Basa Pestát megölték
fü-füst-zöld-kék
tűz-víz-föld-ég
Basa Pestát megölték
tűz-víz-föld-ég
fü-füst-zöld-kék
hívó húség –
a természet zenévé szerveződik
figyeljetek
hangjaira

(dúdol a mélybarna szemű –
itt csak Mr. Bartók
amerikaiak közt egy európai
felhőkarcolók közt az elemek rokona.)

Könnyel áztatott, jajszóval sulykolt idegeken
világot lépik az értelem –
aj –
múló élet múlhatatlan hangjainál
pusztuló vörösvértetekben gondolkodik a halál.

Van-e jogod elítélni
– hisz benne s belőle is élsz –
a jelent,
mert kínjában kérész-éltű fogalmakat teremt?
Aki alkot, visszafele nem tud lépni –
s ha már kinőtt minden ruhát,
meztelenül borzong a végtelen partján,
míg fölzárkózik mögé a világ.

A gondolat végül széttör minden káprázatos formát, – keserves út ez az egyszerűség felé.

Keserves és hosszú az út a bizonyítástól a kinyilatkoztatásig, az okolástól az axiomatikáig, – keserves, hosszú út, mert: élet. S az élet a bizonyíték. Lehetnek szégyenei a logikának az axiómák: de az igazságnak remekei.

Keserves és hosszú az út a léttől a megismerésig, a megismeréstől a föl ismerésig.

A megismerés üdvözítő módja nem a megfogalmazás, hanem a teremtés.
A föl ismerése a küzdelem.

Így születik a nyugalom: nyugtalanságok egyensúlya.

Semmi sincs hiába: a természet nem pazarol, s ha pazarol is: szükségszerűen.
Nem szavaid: magadat pazaroltad – sokszor nemcsak a konyhapénzt: a szabadságot is be kellett osztanod, hogy holnapra is maradjon.

A beosztás kényszerű volt; magad pazarlása szükségszerű: céltudatos.

Mindig utáltad azokat, kik bizonyos dolgokat csak azért találnak ki, hogy ellentétei legyenek meglevőknek.

Vigasztal-e, ha szükségszerűen pazarlod magad?

“...s a világot bármikor újraköltöm”
(Lászlóffy Aladár)

Szereti a világ, ha újraköltik:
hisz objektív valósággá válik az
újraköltés is –:
így lesz a világ halhatatlan.

Mit számít a Te, az Ő, az én halhatatlanságom –
egyedül küzdelmünk számít az egyetemes megmaradásért.

Értetlenül él-hal, ha ki az érzelmek dialektikájához nem ért.
Sajnálhatod a hímnős fajokat – kettős: tehát
kettőzött magányukért,
kik sose tudják fölfogni, hogy az élet, a
reménytelenül szeretett:
egymásra-utaltság –, s az egymásra-utaltság
legmagasabb fokon szervezett
formája a szeretet.

Minden előre ezer halál jut –
könnyezik a kő is.
A borzalom napjaiba
belefárad az idő is.

Dolgos állat az ember;
a cél: remény is egyben.
Így hát a félt halál sem
oly kérlelhetetlen.

Éjek zuhogó titkát
engeszteli a nap.
Ki messze fényekig ellát
az a boldogabb.

Az a boldogabb s fájóbb.
Már nem áztatja semmi.
Unokák szeme tükrén
jó lesz elpihenni.

AMI KELL

Ne szóljatok szükségről. A legalja
Koldús is, bár teng, bír fölöslegest.
Ha természetnek többet, mint mire
Szüksége van, nem adsz, az emberélet
Az állatéval egy értékű lesz.

(Lear, II. 4. – Vörösmarty ford.)

Mikor bejöttek a *vadak*
a fehér földrészre – vadak,
mert csak a jó szándékú (hát istenem! enni akaró)
állatokat ismerték –: megtudhatták,
hogy egyedüli állat az ember,
ki szántszándékkal tönkreteheti magát.
Csuda!

Mikor bevonultunk a hat földrészre,
megvala minden, ami kell.
De nem elég az, ami kell!
Kell még a *fölösleg*,
hogy ne váljunk fölöslegessé,
kell még, kézügyben, a fölösleg –
csak tudja, merre hajoljon, a kéz!

Nem tudta. Mikor bevonultunk,
várt ránk, ami kell, és várt a szükséges fölösleg:
jóból is, rosszból is.
Mit választottunk? Tudjuk-e?
S mert azt hittük: a bátorság nem kifizetődő
s a gyávaság túl sokba kerül –
– csuda! –,
hősöket izzadtunk ki magunkból –
kézenfekvő, mégis mondom a hasonlatot:
akár a gyöngykagyló, feleim,
mert szomorú az, feleim,
hogy mocsok által jutunk kincshez.
Hősökhöz! akik
épp úgy születnek, mint a többi ember,
csak másként halnak meg.

Ez itt a bökkenő.

Megvan-e, ami kell?
Megvagyunk – kellünk-e magunknak?
Vagy – belőlünk is *van* fölösleg?
Ne mondjátok. Mert akkor vissza az egész!
Vissza, Isten! Vissza, Minden Szubsztanciák! –,

---

nem, szívem, ez még nem tavasz,
még nem, még nem, csak épp esik,
csak süt, borul, csak kandikál –
mint egymást mi: magát lesi; –

---

vissza! a rongyhoz, *ami kell*
a testnek – nyavalyásnak! – : meg ne fagyjon.
egy tüzes üszökhöz, melyen
a csorduló hús szomjas szemekig
páráll; és van, aki csak egy
és van, aki száz és ezer
éjeket alszik –, álmodik
(mindig-elevenül!), –

---

nem, szívem, ez még nem tavasz,
kikandikál... itt-ott... a víz —
fölrjúk majd – – valahova – vajon hova
fölvéssük, hogy: ITT JÁRT... ki is?...

és vissza! ahhoz, *ami kell!*
a hat földrészhez!
Nem, “ne szóljatok”. –
Száz és ezer eleven éjek
lakói! hiszen azóta – – –
ó, tudjuk, *ami kell*. Ó, tudjuk,
tudjuk, hogy mik vagyunk – semmik a *többi* nélkül.
Legyen, hogy úgy haljunk meg, akként –
hogy is –
haljunk meg s z ü l e t é s ü n k s z e r i n t .

(Még egyszer:)

AMI KELL

Az ég igazságos, mert kéjeinkből
Csinál, bennünket ostorozni, eszközt.
(Lear, V.3. – Vörösmarty ford.)

Végtelen számú őseink
nevében akik igényt tartunk
e címre-rangra: ember; –
kik oly szívesen vállaljuk
a közösséget a *jóban*, mind, személy szerint,
s oly buzgón aggatjuk – általában! – másra a rosszat; –
engedjük meg a fényűzést magunknak – :
mert kell lenni nem-vétkezőknek is,
még akkor is, hacsak kísérletül!

...Én olyan ember vagyok;
Ki ellen mások többet vétkezének,
Mint mások ellen én.
(Lear, III. 2.)

Ó, nem: a *hús* nem vétkezik,
nem a hús kéje a vétek;
valami örült nagy kísérlet
eredményeként: itt vagyunk,
esendő *emberi* rangban.
De tudunk röhögve tiporni,
és hamis kéjjel, élve, holtan
– mint valami Földre szállt Holdon –
örülni az úrt, örülni
röhögve, hogy testvérekül,
egymást kitagadni tudjuk!

Nagy nevetség, hogy nem vétettem
többet, mint vétettek nekem.
(József Attila)

Ó, csupa kéj, hogy éheztetjük egymást,
ápoljuk részleges halálainkat,
nincs Jupiter, ki mennydörögne úgy,
mint mi, ha fejünkre olvastatik

az ég igazsága ; –
ó, “nagy nevetség”!,
poklokon annyi röhögés nincs,
mint mirajtunk;

mint mirajtunk, kik tudjuk: *ami kell*,
s mindenkinek, – : az az áldott fölösleg,
amelyet megvonunk egymástól,
vagy megadunk – de holtainkban,
ó, kikísérelt bűnözők,
váltig ártatlanok!

A nagy Időben
csak egyszer jut hozzánkig az óra,
kísérletül!

Igazságos az ég,
magunkra hagy – hát mégsem okulunk?
Próbáljuk meg utódaink
számától el ne irigyelni
a végtelenség jogát!

HATÁROK

Határokon járok örökké,
mindig csak a határokon;
ami *innen*, ami elérhető:
végül is fájni kezd,
fájni, hogy megtudjam az *odaátot*
s hazudom is, hogy megtudom,
vár a határokon
a szent hazugság, a remény,
vár – várom, várjuk mindannyian,
itt, a határokon;
tágul a határ, követem,
indulok, megyek – tágul a határ,
így lesz átléphetetlen,
így leszek egyre gazdagabb,
s annál sóvárabbb, minél gazdagabb.
Határokon járok örökké,
örökké hazudom

magamnak is, nektek is
– mindenkinek! –:
hogy átlépek majd, magammal viszem
szomorú poggyászként a Földet, – :
megvámolják majd, mert van, van határ,
amelyen át nem engedik
poggyászomnak gyilkos felét,
őrült felét, képmutató felét,
hullafoltos felét, zimankós,
havakkal könnyező, halállal
teljes felét, és elválik, igen,
elválik a hazugság a reménytől,
millió-éves házasság után,
s addig is, addig is
járom a határt, járva járom,
s minél könnyebb poggyással lépek át majd,
annál mélyebb nyomokat hagyok a talajban.

SAJTÓÉRTEKEZLET

Aki nem emlékezik az elmúltakra,
megismétlésüket kockáztatja meg.
(Santayana)

Hölgyeim-Uraim,
úgy jártam, mint Önök
a megismerés útjain;
előbb: álmodtunk, hatalmasat,
s a föld, a föld mögöttem meghasadt,
és estem, estem, estem, mint ahogy
m u l t i f a l l e r e d o c u e r u n t –
estem-zuhantam, akarva-akaratlan,
hol bűnhődésnek, hol bűnnek veremébe,
utunkon nem mindig bűnre jött a bűnhődés,
mint ahogy nem járt minden bűnnel bűnhődés –
d u m t i m e n t f a l l i –
félelmek vermeivel
szegett utunkon,
Hölgyeim-Uraim,
csoda, hogy vittük valamire is,
a megismerés, a programozott kíváncsiság,

betáplált múlt-jelen-jövő
útján, betáplált remények s riadalmak útján,
betáplált bűnök közepette
(igen, Hölgyeim-Uraim, *ebben* vagyunk csak egyek) –
e l a l i i s i u s p e c c a n d i
s u s p i c a n d o f e c e r u n t –
s másokat magunkkal ragadván
a kényszerű úton,
magunkhoz hasonítandó
(hisz a rosszban is rossz társtalanul),
üzött néha a vágy,
megundorodván a földtől:
ismerkedni az égi renddel –
kalauz: Georg Friedrich Händel – ,
s csak, mivel célszerűnek látszott:
kacérolván a *földiekkel játszó*t –
igen, Hölgyeim-Uraim,
nem Megváltót kerestünk – ilyen akad elég,
s ha maga nem talmi is: a célja mindenképpen! – ,
mert Megtartóra van szükségünk,
jobban, mint bármikor.
Megtartóra, ki, mint az anyanyelv,
lelkünkéből lelkedzön jelent
múlt-jelen-eljövendő végtelent,
s megismerésünk bűnös útján rendet teremt.
S o k a n e s t e k b ű n b e
f é l e l m ű k b e n a b ű n t ő l ,
é s g y a n a k v á s u k k a l
m á s o k a t
b ű n b e
j u t t a t t a k .
A végső arcot,
a *facies hippocraticát*
nyugodtan felölteni az utolsót,
mellyel majd fogadod koporsód,
s amelyre máris nem gondolnunk nem lehet,
még elválasztja tőlünk annyi felelet,
általunk, Hölgyeim-Uraim,
általunk megfogalmazandó,
oly sok gyarló halandó
szavainak letéteményeseiként
vonítsunk végsőig reményt,
néha a dolgok zürzavarából

szószólónkká szegődik Ámor,
míg legvégül egyélethosszal
megosztokodunk Thanatosszal.

Hölgyeim-Uraim,
együtt, örökletesen,
együtt az örök-lesen,
együtt, életre-halálra,
“elvelyülve, kiválva” –

kötelez immár az útvesztő jövendő
azzal, hogy megismerendő,
mögöttünk a temethetetlen
múlt, s a kitanult jelenben
a megtartó utak.

Tudjuk:

“mint a persely – e föld befogad.”

Hölgyeim-Uraim,
várom a – válaszokat.